

ਐਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2) ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ,
ਪੰਜਾਬ, - ਉਤਰਦਾਤਾ।

1952 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿਟ ਨੰ. 338

ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ (1903 ਦਾ II)-ਸੈਕਸ਼ਨ 5- 1954
ਕੀ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ — ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ,
ਕਿਹਾ ਗਿਆ— ਜੂਨ, 1 ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੀਵਿਯਾਨ— ਧਾਰਾ 226—ਮੰਡਾ ਮੁਸ, ਈ. ਟੀ. ਸੀ.— ਦੀ ਰਿਟ
ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ — ਹੁਈ ਕੋਰਟ, ਕੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ
ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ, 1903 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਹੁਦਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੇਤੁਕੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਜੁਆ ਖੇਡ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਇਦਾਦ ਖੋਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ। ਜੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਖਿੰਡ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਨਿਰਫ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥਾਂ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ। ਜੇਕਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਖੋਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ * ਧਾਰਕ ਦੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ। ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਬ-ਸਟੈਸ਼ੀਅਲ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼, ਐਕਟ, 1903,

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਾਰਡ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ "ਐਕਵਾਇਰ" ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਉਹ ਸਿਰਫ ' ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੰਪੱਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਖਰਚੇ-ਵਧੇਰੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਐਡਵਾਟੇਜ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਕ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਮਝੇ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ - ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਮ ਆਰਾਮ, ਸਿਹਤ, ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਜਬ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਪ-ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਜਿਸ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਜਾਂ ਮਨਾਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1952, ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 5135-0-52 (6267, ਮਿਤੀ 21 ਅਕਤੂਬਰ 1952)

31 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਗਵਰਨਮੈਂਟੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ.

ਐਸ.ਐਮ ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ.

ਭੰਡਾਰੀ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, (1) ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ; ਅਤੇ (2) ਕੀ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

3 ਅਕਤੂਬਰ 1952 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ, 1903 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ, ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਨੂੰ, ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ। 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1903 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

ਇਹ ਉਪ ਭਾਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"(2) ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਹੈ-

S. Kuldip Singh
v.
The Punjab State,
(2) Court of Wards, Punjab

Bhandari, C. J. | (a) ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ; ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਨੁਕਸ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ; ਜਾਂ |
| | (b) ਇੱਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ; ਜਾਂ |
| | (c) ਉਸ ਨੇ ਫਾਲਤੂ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ; ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਧਾਰਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ: |

ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਮੀਨ ਧਾਰਕ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ, ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਕ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਆਮ ਹਿੱਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਕਿਸੇ

- S. Kuldip Singh
v.
The Punjab State,
(2) Court of Wards, Punjab
- ਖਰਚੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ...
- (a) ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਫਾਲਤੂ ਵਾਧੂ ਉਲਝਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਹੈ;
- (b) ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਅਤੇ
- (c) ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਸ. Kuldip Singh ਆਮ ਹਿੱਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।
ਵਿੱਚ
(2) ਦੀ ਅਦਾਲਤ
The Punjab State,
- Bhandari, C. J.
- 4 ਇੱਕ ਦੇ -ਪੱਖੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਮਲਾ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਣ-ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਉਸਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- 4 ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(f) ਦੇ ਉਪ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਉਲਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਇਹ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਸੈਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ 31.

ਠਾਕੁਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ *ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼, ਅਜਮੇਰ*, (1) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ 19. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ:-

18 ਸਤੰਬਰ 1952 ਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਯਮ, 1888 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਇੱਕ *ਇਸਤਮਰਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ* ਦੀ ਸੁਪਰਡੈਸੀ ਮੰਨ ਲਈ। ਕੋਰਡਜ਼ ਐਕਟ, 1950, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਨਾਲ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ, ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ

ਅਜਮੇਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਰਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1888 ਦੇ 1, ਨੂੰ ਇੱਕ ਭੂਮੀ-⁴ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ

ਉਕਤ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ, ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗੀ ^ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ”।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 18 ਸਤੰਬਰ, 1952 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1) (f) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ-

- (a) ਆਰ 112, ਅਤੇ 1888 ਦੇ ਅਜ਼ਮੇਰ 1 ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਰਡਜ਼ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਉੱਚ ਇਰਾਦਾ ਜੋ ਆਦਤਨ ਆਪਣੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ * ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ;
- (b) ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ;
- (c) ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਆਦਤਨ ਆਪਣੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
- (d) ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਦੰਡਕਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਦਤਨ ਆਪਣੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ: -

S. Kuldip
Singh

v.

The Punjab
State,

"ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ, ਭੰਡਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਸੀਜੇ ਸ਼ਬਦ 'ਵਾਜਬ' ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ

ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 1950 ਦੇ ਐਕਟ 42 ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(5) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸੰਪੱਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜ਼ਮਿੰਦਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਮ ਆਰਾਮ, ਸਿਹਤ, ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

1903 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਰਖਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ

S> ਕੁਲਡਲ ਪੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ * ਰਾਜ, °1 ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਅਤੇ ਪਾਗਲਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

(2) ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ। ਦਰਅਸਲ, ਸਟੇਟ ਵਾਰਡਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟਿਊਟਸ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ "CJ[^] a spen ^ thr ^ t' ਉਜਾੜ ਜਾਂ ਬਦਮਾਸ਼, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਧੜੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ " ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। *ਭਗਵਾਨ ਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ* ਬਨਾਮ *ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ਼ ਸਟੇਟ ਫਾਰ ਇੰਡੀਆ (1)* ਵਿੱਚ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਵਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕੇਸ, ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਸ਼ਿਪਜ਼ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੈ - ਇਹ - ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਏਗਾ, ਇਹ ਵੰਡ ਨੂੰ ਰੋਕੇਗਾ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਖੁਦ ' ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਵੰਡ' 1 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ- ♦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਦੋਵਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ

ਧਾਰਾ 4 ਦੁਆਰਾ ਮਾਲੀਆ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਲਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪ੍ਰਾਪਰਾਈਟਰਾਂ ਦੀ ਡਿਸ-ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਨ, ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਿਰਫ 'ਮਹਾ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

(1) ਐਲ.ਐਲ.ਆਰ. 1940 ਸਾਰੇ. 432 ਤੇ ਪੀ. 43

k

S. Kuldip
Singh
v.
The Punjab
State,

4

~~ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। (2) ਉਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਾਰਡਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਾਰਡ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ “ਐਕਵਾਇਰ” ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੁਪਰਡੈਟ-ਭੰਡਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਜੇ. ਜੇ.ਡੀ. ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਾਰਡ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ' ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਆਮ ਲਾਭ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।~~

(1J AIR 1953 ਪੰਜਾਬ 30)

ਵਿਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1903 ਦਾ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। (2) ਉਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਾਰਡਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਾਰਡ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ “ਐਕਵਾਇਰ” ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੁਪਰਡੈਟ-ਭੰਡਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਜੇ. ਜੇ.ਡੀ. ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਾਰਡ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ' ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਆਮ ਲਾਭ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

A

ਪਰ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ **S. Kuldip Singh** ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ **Singh** ਸੀ ਕਿ 1903 ਦਾ ਐਕਟ, ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ **v.** ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇੱਕ ਪਲ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। 1903 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ *ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਢੁਕਵੀਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਪਰਡੈਸੀ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ

,S. Kuldip Singh

v.
The Punjab
State,
(2) Court of

ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1903 ਦੇ $gt \wedge ab$ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ \wedge ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਫਾਲਤੂ, ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਭੰਡਾਰੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੀ.ਜੇ

ਅਜਿਹੀ ਸੰਪੱਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਰਜ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ >- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਸੁਪਰਿਨ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (a) ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੇ ਸਨ; (ਬੀ) ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: ਅਤੇ (ਸੀ) ਕਿਉਂਕਿ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, 4 ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ

ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਲਤ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕਈ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ

ਵਾਰਡਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਡਿਪਟੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਸ ਅਧੀਨ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੱਗੇ 5 ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਬਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 11 ਦੀਆਂ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (2), (3) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਫਾਲਤੂ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਪਰੀਟੈਂਡੈਂਸ ਅਧੀਨ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਵਾਰਡ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਤੱਥ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ,

ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਪੀ. ਖ਼

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ੳ) ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਵਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ; (ਅ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ (c) ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਆਮ ਹਿੱਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜੋ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਾਲ 1908 ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ 1,110 ਘੁਮਾਣ 1 ਕਨਾਲ ਅਤੇ 15 ਮਰਲੇ ਮਲਕੀਅਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਾਰੂਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਲੀ ਸੀ / 290 ਘੁਮਾਣਾਂ 3 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ । 1,30,682 ਅਤੇ 131 ਘਿਉ ਮੈਂਟ 1 ਕਨਾਲ ਅਤੇ 16 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਲਈ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ 24 ਜਨਵਰੀ 1926 ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 1950 ਤੱਕ 61,013 ਅਤੇ 29 ਮਈ 1924 ਤੋਂ 1 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੱਕ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਾਇਲ ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 10 ਵਰਗ

S. Kuldip
Singh
v.
The Punjab
State,
(2) Court of
Wards,
Punjab
Bhandari, C. J

ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਬੁੰਗਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਬੰਗਲੇ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ - ਸੇਵੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਖਰਚ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Khosla, J.

ਨਾਮ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮਨਾਲੀ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਬੰਗਲਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਘਰ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਫਰਨੀਚਰ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ

ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ, 1903, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

